

Lidská práva

Ladislav Hejránek

This is a part of the original document:

[2003](#)

jedná se o část původního dokumentu:

[2003](#)

- ◆ myšlenkový deník – záznam, česky, vznik: 26. 6. 2003
- ◆ philosophical diary – record, Czech, origin: 26. 6. 2003

Lidská práva

Myšlenka lidských práv se sice zrodila v určité době a v rámci určitých kulturních tradic, ale nesmí být ztotožňována s tím, co je touto myšlenkou míněno, tedy s lidskými právy samými. Ta totiž nejsou podmíněna ani společenskou situací, ani vládnoucím režimem, nejsou nikomu nikým udělována, jsou nepodmíněná a nezadatelná, nerelativizovatelná a nepřenositelná. Myšlenka lidských práv sice byla formulována způsobem, zřetelně prozrazujícím dobu, v níž k tomu došlo, a v tom smyslu může a dokonce musí být chápána a interpretována dějinně. Ale zároveň nemůže být sporu o tom, že je – jako ostatně každá myšlenka – myšlenkou něčeho (resp. na něco) jiného, totiž „lidských práv“, která nejsou s myšlenkou lidských práv totožná ani z ní nevyplývají. A ta myšlenka je od samého počátku myšlena tak, že nikoli ona sama, nýbrž „lidská práva“ jsou nezávislá na jakýchkoli lidských podmínkách i okolnostech, tedy také na všech lidských kritériích, mírách i všech instancích. A to znamená, že historizující přístup, který se tak rozmohl, je tu neadekvátní, pokud se omezuje na lidskou myšlenku (a vůbec lidské myšlení) a nedbá toho, že se bytostně vztahuje k něčemu jinému, než čím je sama. A tím, k čemu se myšlenka lidských práv vztahuje, není ona sama a okolnosti či způsob, jak se zrodila, neboť tato myšlenka je od počátku neodlučně spjata s chápáním lidských práv jako zakotvených mimo všechny lidské instance. A tomuto pochopení se dostalo historicky podmíněné formy vyjádření, totiž že ona lidská práva, k nimž se myšlenka lidských práv vztahuje, jsou nezávislá nejen na historii (a všech historizacích, včetně historicistické interpretace myšlení), ale dokonce i na dějinách myšlení samých, protože jsou dána a určena pro každého jednotlivého člověka „od přírody“. To, že tato formulační (a dokonce i myšlenková) okolnost je filosoficky nedržitelná, ještě vůbec neznamená, že je nedržitelná myšlenka lidských práv sama. Naším úkolem je očistit tuto myšlenku od historických nahodilostí a pochopit sám problém v patřičné hloubce, neboť cílem filosofie není se problémů zbavovat, nýbrž objevovat je i tam, kde si jich většina lidí (dokonce i odborníků nejrozumnějšího zaměření) vůbec není vědoma. Zároveň je ovšem nutno připojit varování, že není nutné považovat to, k čemu se tato (nebo i lečjaká jiná) myšlenka vztahuje, za nějaký neměnný intencionální „předmět“ (obdobný např. geometrickým útvarům v rovině nebo v prostoru), tj. že je tu nutno „platonizovat“. Můžeme si totiž vytknout cíl chápat tzv. předmět myšlenky jako časový (tedy „časující“ a tedy v jistém specifickém smyslu proměnlivý) anebo se pokusit jej reinterpretovat jako „nepředmět“.

(Písek, 030626–1.)